

معلم کامل

سازوکارهایی برای افزایش مهارت تدریس

نویسنده: لوئیزا لیمن

ترجمه
سمیرا راعی

ویراستاری: گروه علمی رشد

تهران - ۱۳۹۸

لیمن، لوئیزا، Leaman, Louisa

معلم کامل: سازوکارهایی برای افزایش مهارت تدوین / نویسنده لوئیزا لیمن؛ مترجم

محمد زارعی؛ ویراستاری گروه علمی رشد.

مشخصات ظاهری: ۲۱۸ ص: جدول

مشخصات نشر: تهران: رشد، ۱۳۹۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۵۱-۱۳۷-۸

یادداشت: عنوان اصلی:

The perfect teacher: how to make the very best of your teaching skills, 2008

موضوع: تدریس اثربخش (Effective teaching)

یادداشت: نمایه

موضوع: کلاس‌داری (Classroom management)

شناسه افزوده: زارعی، محمد، ۱۳۵۷ - ، مترجم

رده‌بندی کنگره: LB ۱۰۲۵/۳

شناسه افزوده: انتشارات رشد

شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۲۶۳۹۹

رده‌بندی دیویی: ۳۷۱/۱۰۲

حق چاپ محفوظ است

بیایید به حقوق دیگران احترام بگذاریم

دوست عزیز، این کتاب حاصل دسترنج چندین ساله نویسنده، مترجم و ناشر آن است. تکثیر و فروش آن به هر شکلی بدون اجازه از پدیدآورنده کاری غیراخلاقی، غیرقانونی و غیرشرعی و کسب درآمد از دسترنج دیگران است، این عمل نادرست، موجب رواج بی‌اعتمادی در جامعه، بروز پیامدهای ناگوار در زندگی و ایجاد محیطی ناسالم برای خود و فرزندانمان می‌گردد.

معلم کامل

سازگارهای: ای افزایش مهارت تدریس

نویسنده: لوتیا لیمن

مترجم: محمد زابعی

ویراستاری: گروه علمی نشر

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۸، شمارگان ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: آرمانسا

مرکز نشر و پخش کتاب‌های روان‌شناسی و تربیتی

ساختمان مرکزی: تهران، خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، خیابان شهدای ژاندارمری، شماره ۴۱.

تلفن: ۶۶۴۰۴۴۰۶

فروشگاه: تهران، میدان انقلاب، روبروی سینما بهمن، خیابان منیری جاوید، شماره ۷۲.

تلفن: ۶۶۴۹۷۱۸۱ - ۶۶۴۹۸۳۸۶ - ۶۶۴۱۰۲۶۲

تهران - ۱۳۹۸

۹	 مقدمه
۱۳	 سخن مترجم
۱۷	 مقدمه نویسنده
۲۰	 فصل اول: شما و روش تدریس
۲۵	 شخصیت معلم
۳۲	 نکات مهم برای شخصیت معلم
۳۳	 مهارت‌های برقراری ارتباط
۴۲	 نکات مهم برای مهارت‌های برقراری ارتباط
۴۳	 ارتباط با دانش‌آموزان

۵۴	نکات مهم برای ارتباط با دانش‌آموزان
۵۵	جرئت و اعتماد به نفس
۶۱	نکات مهم برای جرئت و اعتماد به نفس
۶۳	فصل دوم: فراهم‌سازی فرایند یادگیری
۶۳	شناخت موضوع
۶۹	نکات مهم برای شناخت موضوع
۷۰	برنامه‌ریزی و آمایش
۷۷	نکات مهم برای برنامه‌ریزی و آمایش
۷۸	محضرای درس، شیوه و سرعت تدریس
۸۹	نکات مهم برای محضرای درس، شیوه و سرعت تدریس
۹۱	ارزیابی
۹۷	نکات مهم برای ارزیابی
۹۸	انگیزش دانش‌آموز
۱۰۵	نکات مهم برای انگیزش دانش‌آموز
۱۰۶	نیازهای آموزشی ویژه و تفکیک
۱۱۲	نکات مهم برای نیازهای آموزشی ویژه و تفکیک
۱۱۵	فصل سوم: اعمال نظم و انضباط
۱۱۵	ایجاد آرامش
۱۲۳	نکات مهم برای ایجاد آرامش
۱۲۴	مزاحمت‌های جزئی در کلاس
۱۳۲	نکات مهم برای مزاحمت‌های جزئی در کلاس
۱۳۳	عزت نفس
۱۳۹	نکات مهم برای عزت نفس
۱۴۰	پاداش‌ها و مجازات‌ها
۱۴۹	نکات مهم برای پاداش‌ها و مجازات‌ها
۱۵۰	تعیین حد و مرزها

نکات مهم برای تعیین حد و مرزها.....	۱۵۷
حل اختلافات.....	۱۵۷
نکات مهم برای حل اختلافات.....	۱۶۶
فصل چهارم: سازماندهی کلاس درس.....	۱۶۹
فراهم آوردن فضای آموزشی.....	۱۶۹
نکات مهم برای فراهم آوردن فضای آموزشی.....	۱۷۴
مهربانیت مور روزمره.....	۱۷۵
نکات مهم برای مدیریت امور روزمره.....	۱۸۳
تشریفات اداری و مدیریت زمان.....	۱۸۴
نکات مهم برای تشریفات اداری و مدیریت زمان.....	۱۸۸
کار کردن با دستیاران و کارکنان دیگر.....	۱۸۹
نکات مهم برای استخدام دستیاران معلمان.....	۱۹۳
فصل پنجم: زندگی مدرسه‌ای اساسی کلاس درس.....	۱۹۵
غلبه بر استرس.....	۱۹۵
نکات مهم برای غلبه بر استرس.....	۲۰۱
ارتباط با والدین دانش‌آموزان.....	۲۰۲
نکات مهم برای ارتباط با والدین.....	۲۰۶
ارتباط با همکاران مدرسه.....	۲۰۷
نکات مهم برای ارتباط با همکاران در مدرسه.....	۲۱۲
مسئولیت‌های فوق‌العاده.....	۲۱۳
نکات مهم برای مسئولیت‌های فوق‌العاده.....	۲۱۹
مشاهده.....	۲۱۹
نکات مهم برای مشاهده.....	۲۲۲
سخن پایانی.....	۲۲۳
نمایه.....	۲۲۵

مقدمه

معلمان یکی از مهم‌ترین عوامل رشد یا تخریب خلاقیت دانش‌آموزان، جایگاه ویژه‌ای در نظام آموزشی دارند. توانایی معلم در پی‌ریزی فعالیت‌ها و تجارب یادگیری ممکن است محیطی مطلوب برای یادگیری ایجاد کند و تعامل معلم با دانش‌آموزان در رشد و توسعه توانایی دانش‌آموزان در استفاده از مهارت‌های تفکر خلاق و انتقادی نقش مهمی دارد.

پاردو^۱ (۲۰۰۲) معتقد است عوامل مربوط به مدرسه و معلم، مهم‌ترین تأثیر را بر عملکرد دانش‌آموزان کشورهای در حال توسعه دارد.

1. Pardo

بسیاری از جوامع از دهه‌های پایانی قرن بیستم به سیاست تغییر در برنامه درسی توجه شده و طرح سرمایه‌گذاری دولت در آموزش و پرورش در کانون توجه قرار گرفته است و بدین ترتیب، طرح‌هایی به منظور پرورش خلاقیت معلمان و دانش‌آموزان تهیه شده است. تربیت معلمان خلاق، به منظور تربیت دانش‌آموزانی خلاق اهمیت زیادی دارد. ارائه آموزش‌هایی در این خصوص به معلمان به تغییر نگرش آنها منجر شده و توانایی آنها را در استفاده از مهارت‌های نوین تدریس و آموزش مبتنی بر رشد خلاقیت افزایش داده است. ارائه الگوها و روش‌های نو در پرورش خلاقیت دانش‌آموزان بسیار مؤثر است.

نقش معلم، تسهیل‌گر اطلاعات نیست، بلکه هدایتگری و راهنمایی و تسهیل‌گری در فرایند تجربه‌گشایی و اندیشه‌گری است. نقش معلم در مقام طراح فعالیت‌ها، به منظور ایجاد فرآیندهای یادگیری و ابتکار و خلاقیت است.

معلم آماده‌ساز فرایند دانش‌سازی در کلاس است. تبدیل کلاس به کارگاه یادگیری، تسهیل یادگیری، ایجاد موفقیت‌های مناسب آموزشی گوناگون مانند پروژه، تهیه گزارش و کارورزی، استفاده از سؤال‌ها با دایره یادگیری و تبدیل کردن فراگیران به پرسش‌کنندگان، ظاهر، از وظایف معلم است. یادگیرندگان، خود باید سازندگان اصلی محتوا باشند اما واقعیت این است که باید در این راستا از آنها حمایت‌ها و پشتیبانی‌های لازم به عمل آید تا یادگیرندگان بتوانند با بهره‌گیری لازم از محیط یادگیری، هر چه بهتر به درک و فهم عمیقی از مفهوم دست یابند. معلم، فردی است که باید نقش خود را از ارائه‌کننده مستقیم اطلاعات به

شاگردان، تغییر دهد و در نقش راهنما و هدایتگر و تسهیل‌کننده یادگیری به صورت غیرمستقیم، شاگردان را در فعالیت‌های یادگیری درگیر کند و شاگردمحوری را اساس کار تدریس قرار دهد.

پژوهش‌ها ثابت کرده است اگر معلمان و دست‌اندرکاران از دانش، نگرش و مهارت مناسبی برخوردار باشند می‌توانند با وجود کاستی‌های بسیار دیگر فضای متفاوتی در کلاس و مدرسه بیافرینند.

بهترین محیط برای رشد و پرورش خلاقیت دانش‌آموزان، کلاس درس است. به‌ترین فردی که می‌تواند در این فرایند نقش مؤثری داشته باشد معلم است. او با شناخت ویژگی‌های فردی دانش‌آموزان می‌تواند به تناسب توانمندی‌های آنان، برای بروز ابتکارات خلاقیت آن‌ها زمینه‌سازی و برنامه‌ریزی کند.

در فضای رشد همه‌جانبه دنیای امروز، خلاقیت معلم اهمیت پیدا می‌کند. آموزش و پرورش کنونی، سبک‌تر و بیشتر معلم در آموزش برای تقویت برنامه درسی را می‌طلبد. اگر معلمان با ساختار آموزشی مناسب به منظور تدریس خلاقانه آشنا شوند، قادر خواهند بود موانع جدی برنامه درسی قالبی و بسته را پشت سر بگذارند، رویکردی خلاق را جانشین شیوه‌های آموزشی قبلی خویش سازند.

اگر ما می‌خواهیم به اهداف خلاقانه خود به وسیله آموزش در مدارس برسیم، به معلمانی نیاز داریم که خود بتوانند در فرایندهای خلاقانه به طور کارآمد عمل کنند؛ بنابراین اگر قلب رشد و تعالی جامعه را آموزش و پرورش آن بدانیم، قلب تپنده آموزش و پرورش نیز معلم است. این کتاب نیز ممکن است کمکی برای معلمان باشد تا به تجارب

شغلی‌شان نگاهی دیگر بیندازند و در جهت یاری به‌دانش‌آموزان قدم تازه‌ای بردارند.

دکتر افضل السادات حسینی

دانشیار و عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

www.ketab.ir

سخن معلم

تعلیم و تربیت، دو بال ترقی و پیشرفت است. در بارون نظام مناسب آموزشی و تربیتی، نمی‌توان به کمال، رشد و شکوفایی رسید. مهم‌ترین رکن این نظام، معلم است که می‌تواند از هر حیث به تحقق این هدف یاری رساند. اما معلم کامل، معلمی است که راز و رمز تعلیم و تربیت را بداند و خودش الگوی تربیتی برای متعلمان باشد و خود را به صفاتی ارزشمند بیاراید تا بتواند بر دانش‌آموزان اثر مثبت بگذارد و نتایج مطلوبی به دست آورد. گرچه لحظه لحظه حضور معلم در کلاس، پنجره جدیدی از دانش و تجربه را به رویش معلم می‌گشاید و او را با جهانی

نو آشنا می‌کند؛ و با گذشت زمان، پختگی و کمال حاصل می‌شود، اما بهره‌مندی از تجربیات کسانی که این مسیر را با سربلندی طی کرده‌اند بسیار ارزشمند بوده و بر آنهایی که تازه در این مسیر قدم نهاده‌اند بسیار مفید و راهگشاست.

کتاب معلم کامل بر اساس تجربیات نویسنده آن شکل گرفته است و ویژگی‌های معلم خوب و کامل را ارائه می‌کند. نویسنده در این کتاب قصد دارد سباده‌ای پنهان کلاس درس را روشن کند و با دیدگاهی چندوجهی، آنچه که باعث شایستگی معلم می‌شود افقی تازه و دورنمای روشنی از آموزش متفاوت در امر تدریس در ارتباط با این حرفه شریف ترسیم کند.

نویسنده کتاب، طی سالیان متبادی به امر تدریس مشغول بوده است و با سفر به نقاط مختلف انگلستان و مصاحبه با معلمان و دانش‌آموزان، اولیاء آنان و ... مسائل و مشکلات موجود، در امر تدریس و یادگیری را دریافت کرده و به بررسی آنها پرداخته و راهکارهای عملی در رفع موانع و مشکلات ارائه کرده است.

از ویژگی‌های ارزنده این کتاب می‌توان به این نکته اشاره کرد که نویسنده چون خود معلم و درگیر مسائل آموزشی است و روزانه با دانش‌آموزان سروکار دارد، به جزئی‌ترین نکات و مسائلی که گریبانگیر معلمان و مربیان در کلاس درس است، آشنایی کامل دارد و حتی اموری همچون تشریفات اداری و سازمانی و نیز ارتباط و پاسخگویی به والدین دانش‌آموزان را از نظر دور نداشته است و برای مرتفع کردن این مشکلات راه‌حل‌های ملموس و عینی ارائه می‌کند. از این رو تجربیات

خود را راهکارهای مفیدی برای رسیدن به تدریس موفق و اثربخش می‌داند؛ که از این حیث، می‌تواند راهنمای عملی برای معلمان، مربیان، دانشجویان مراکز تربیت معلم و دست‌اندرکاران نظام تعلیم و تربیت باشد.

امیدوارم معلمان، دانشجویان و صاحب‌نظران عرصه تعلیم و تربیت به این اثر، که خالی از نقص نیست، توجه کنند. و من هم بتوانم از رهنمودها و پیشنهادهایشان بهره‌مند شوم. در پایان لازم می‌دانم از انتشارات رشد برای همکاری و چاپ این کتاب قدردانی و سپاسگزاری نمایم.